Αντώνης Δραγανίγος

Άρθρο στην Εφημερίδα των Συντακτών

Οι λογαριασμοί του ρεύματος έχουν προκαλέσει τεράστια προβλήματα σε εκατομμύρια νοικοκυριά. Οι εκπρόσωποι της κυβέρνησης καταφεύγουν σε εξηγήσεις μακριά απ' την πραγματικότητα: τη «δυσαρμονία προσφοράς-ζήτησης», την «αλματώδη ανάπτυξη μετά τον κορονοϊό», την «παγκόσμια ενεργειακή κρίση». Το μόνο στο οποίο δεν αναφέρονται είναι η «απελευθέρωση» της αγοράς ενέργειας, δηλαδή η ιδιωτικοποίηση του ρεύματος. Πώς να εξηγήσουν ότι το «αόρατο χέρι της αγοράς» που δήθεν θα έριχνε τις τιμές, έχει οδηγήσει τους λογαριασμούς σε ανοδικό ράλι; Πώς να εξηγήσουν ότι η ενέργεια από κοινωνικό αγαθό έχει μετατραπεί σε χρηματιστηριακό προϊόν;

Η –ιδιωτική, πλέον– ΔΕΗ ανακοίνωσε υπερδιπλασιασμό της λειτουργικής της κερδοφορίας στα 886 εκατ. ευρώ για το 2020, τα Ελληνικά Πετρέλαια (Elpedison) σημείωσαν βελτίωση άνω των 600 εκ ευρώ το 2021, ενώ ο Μυτιληναίος (Protergia) έθεσε τον… σεμνό στόχο να διπλασιάσει την κερδοφορία του το 2022! Σε διεθνές επίπεδο η κερδοφορία των μονοπωλιακών ομίλων της ενέργειας εκτινάσσεται: η BP ανακοίνωσε κέρδη ύψους 12,8 δισ. δολαρίων για το 2021, τα υψηλότερα ετήσια κέρδη των τελευταίων 8 ετών, η Shell άγγιξε τα 19 δισ. δολάρια, ενώ η ExxonMobil μετράει κέρδη ύψους 23 δισ. δολαρίων. Η φτώχεια μας τα κέρδη τους, τόσο απλά!

Την ώρα που η ενεργειακή φτώχεια απειλεί τους λαούς, μια χούφτα καπιταλιστών θησαυρίζουν αξιοποιώντας την προνομιακή θέση που τους εξασφάλισε το εξωφρενικό θεσμικό πλαίσιο που δημιούργησαν από κοινού με τους μηχανισμούς της ΕΕ και τις κυβερνήσεις, στο όνομα της περιβαλλοντικής κρίσης και της «πράσινης μετάβασης». Πώς γίνεται αυτό; Είναι δύσκολο να το πιστέψει κανείς, αλλά η διαμόρφωση της τελικής τιμής του ρεύματος περνάει μέσα από τουλάχιστον τρία χρηματιστήρια.

Χρηματιστήριο ρύπων. Η Ε.Ε. στο όνομα της «πράσινης μετάβασης» οικοδόμησε ένα

Σύστημα Δικαιωμάτων Εκπομπών Ρύπων, με βάση το οποίο μοίρασε «δικαιώματα ρύπων» σε χώρες και εταιρείες και έστησε ένα «χρηματιστήριο ρύπων». Η καλή μας η ΕΕ φρόντισε να απονείμει δωρεάν δικαιώματα ρύπων σε όλες τις ηλεκτροβόρες βιομηχανίες για να διαφυλάξει την «ανταγωνιστικότητά» τους και φόρτωσε το κόστος των ρύπων στις εταιρείες παραγωγής ενέργειας, αφού ο καταναλωτής δεν μπορεί να ζήσει χωρίς ρεύμα. Η χρηματιστηριακή τιμή αυτού του ανύπαρκτου προϊόντος (του «δικαιώματος να ρυπαίνεις») εκτινάχθηκε στα 70 €/tn τον Νοέμβρη 2021, από μόλις 18 €/tn τον Ιούνιο του 2018! Και φυσικά αυτό επιστρέφει ως κόστος στο ρεύμα!

Χρηματιστήριο φυσικού αερίου. Οσο κλιμακώνονται οι στόχοι για την «απολιγνιτοποίηση», αυξάνεται η χρήση του φυσικού αερίου στην ηλεκτροπαραγωγή. Στην Ελλάδα, το ποσοστό ηλεκτροπαραγωγής από φυσικό αέριο διπλασιάστηκε ανάμεσα στο 2014 και το 2019, φτάνοντας στο 35%. Η τιμή του φυσικού αερίου καθορίζεται κυρίως στο χρηματιστήριο του Αμστερνταμ. Ετσι, αν π.χ. υπάρξει μια αύξηση των τιμών στο ολλανδικό χρηματιστήριο ΦΑ, ας πούμε λόγω διαταραχής των ποσοτήτων ρωσικού αερίου που διέρχονται από την Ουκρανία, η αύξηση αυτή θα μεταφερθεί και στην Ελλάδα, ακόμη κι αν η χώρα μας προμηθεύεται αέριο από την Αλγερία. Η υψηλότερη τιμή που διαμορφώνεται από την κερδοσκοπική φούσκα στο χρηματιστήριο του Αμστερνταμ «διαχέεται» παντού και καθορίζει τις τιμές του φυσικού αερίου συνολικά.

Η απόφαση της κυβέρνησης Μητσοτάκη να κλείσει πλήρως τις λιγνιτικές μονάδες έως το 2028 (όταν η ίδια η Γερμανία έχει θέσει το αντίστοιχο ορόσημο 10 χρόνια αργότερα!), επιταχύνοντας τις εξελίξεις, δεν έχει να κάνει φυσικά με τις… οικολογικές ευαισθησίες της Ν.Δ., αλλά με την αβάντα στους ιδιώτες επιχειρηματίες μονάδων φυσικού αερίου.

Το ελληνικό χρηματιστήριο ενέργειας. Αυτό είναι έτσι οργανωμένο που η τιμή της ενέργειας δεν καθορίζεται από το μείγμα των πηγών που συμμετέχουν στην παραγωγή της (λχ ΑΠΕ που έχουν χαμηλό κόστος), αλλά από την τιμή του ακριβότερου καυσίμου, δηλαδή σήμερα του φυσικού αερίου, και μάλιστα στην ακριβότερη τιμή της, που είναι η τιμή της στο χρηματιστήριο του Αμστερνταμ. Η τιμή εκκαθάρισης της ηλεκτρικής ενέργειας στο χρηματιστήριο της ενέργειας περιλαμβάνει τις υψηλότερες τιμές κάθε ώρας (οριακές τιμές), ανεξαρτήτως πηγής. Με άλλα λόγια: η τιμή της ηλεκτρικής ενέργειας στο ελληνικό χρηματιστήριο διαμορφώνεται ωσάν να παραγόταν όλη η ηλεκτρική ενέργεια από μονάδες φυσικού αερίου, μολονότι το φυσικό αέριο συμμετέχει στην ηλεκτροπαραγωγή μόνο κατά 35%!

Σε αριθμούς: το 2021 η συμμετοχή των μονάδων φυσικού αερίου στην αγορά ηλεκτρικής

ενέργειας στην Ελλάδα ήταν 38% (37% καλύφθηκε από ΑΠΕ συμπεριλαμβανομένων και των υδροηλεκτρικών, 10% από λιγνιτικές μονάδες και 15% από εισαγωγές). Παρά τη σύνθεση αυτή, όταν οι τιμές του φυσικού αερίου πενταπλασιάσθηκαν στο Χρηματιστήριο του Αμστερνταμ, το ίδιο συνέβη και στις τιμές στο ελληνικό Χρηματιστήριο Ενέργειας: η μεγαβατώρα σκαρφάλωσε από 50-60 € στις αρχές 2021 στα 235-245 € στο τέλος του ίδιου χρόνου. (Δ. Καρδοματέα «Γιατί οι υψηλές τιμές στην ενέργεια θα γίνουν μόνιμο πρόβλημα», liberal 10/2/22)

Σημειωτέον ότι η Ελλάδα είναι η μόνη χώρα στην Ευρώπη που το 100% της ενέργειας που μπαίνει στο σύστημα περνάει μέσα από το χρηματιστήριο -με δεύτερη την Ελβετία με 38% (!), ενώ στην κοιτίδα του νεοφιλελευθερισμού, τη Μ. Βρετανία, το αντίστοιχο ποσοστό είναι μόλις 13% και η υπόλοιπη ποσότητα διευθετείται μέσω μακροχρόνιων συμβολαίων. (Πηγή: The Manifold, «Ποιος φταίει για την ενεργειακή ακρίβεια στην Ελλάδα» 27/1/2022)

Bonus: η «αγορά εξισορρόπησης». Πρόκειται για μια αγορά στην οποία οι προμηθευτές καταθέτουν σε πραγματικό χρόνο προσφορές για την κάλυψη των «κενών ενέργειας» που μπορεί να έχει το σύστημα. Θα μπορούσε να περιγραφεί ως «αγορά έκτακτης ανάγκης». Εδώ έρχεται το κερασάκι στην τούρτα της κερδοσκοπίας των ελληνικών ομίλων ενέργειας: ενώ η τιμή χονδρικής του ρεύματος κυμαίνεται περίπου στα 200 €/mwh (στην Ελλάδα που είναι η ακριβότερη στην Ευρώπη), η ίδια μεγαβατώρα στην «αγορά εξισορρόπησης» εκτινάσσεται μέχρι και τα 4.240 €/mwh! Νομιμότατα λοιπόν ένας ιδιώτης παραγωγός μπορεί να μπαίνει με μια υψηλή τιμή στο χρηματιστήριο ενέργειας για να μην μπει στο σύστημα την επόμενη ημέρα, λογαριάζοντας ότι έτσι θα δημιουργηθεί κάποια έλλειψη ρεύματος στο σύστημα που θα του επιτρέψει να πουλήσει τελικά το ρεύμα στην «αγορά εξισορρόπησης» με δεκαπλάσια τιμή.

Σε όλα τα παραπάνω πρέπει να συνυπολογίσουμε τις πρακτικές καρτέλ από τις εταιρείες παραγωγής ενέργειας στη χώρα μας, στις οποίες πλέον συμμετέχει και η ΔΕΗ, που λειτουργεί με μόνο γνώμονα το κέρδος των μετόχων της. Και βέβαια την ευκολία με την οποία οι πάροχοι ενέργειας, χωρίς κανένα φραγμό από το ελληνικό κράτος, μπορούν να μετακυλίουν το κόστος του χρηματιστηρίου στους καταναλωτές, επιτυγχάνοντας υπερκέρδη για τους ίδιους και ενεργειακή φτώχεια για όλους εμάς.

Ολα αυτά ακούγονται παράλογα: κι όμως, αυτός ο «παραλογισμός» είναι ακριβώς η λειτουργία της «απελευθερωμένης» αγοράς ενέργειας. Η επιδότηση των τιμολογίων, που διαφημίζει η κυβέρνηση, δεν αποτελεί λύση. Οχι μόνο γιατί είναι ψίχουλα, αλλά κυρίως γιατί αφήνει άθικτο τον τερατώδη μηχανισμό αύξησης των τιμών, επιδοτώντας ουσιαστικά με

κρατικό χρήμα την κερδοσκοπία.

Το βαθύτερο θεμέλιο των τραγικών εξελίξεων στην τιμή του ρεύματος είναι ακριβώς το γεγονός ότι το ρεύμα αντί για κοινωνικό αγαθό έχει γίνει εμπόρευμα, και μάλιστα χρηματιστηριακό, σύμφωνα με τις επιταγές του κεφαλαίου, τις ντιρεκτίβες της ΕΕ και την ευγενή χορηγία των κυβερνήσεων Ν.Δ., ΠΑΣΟΚ, ΣΥΡΙΖΑ. Η ενέργεια πρέπει να φύγει ολοκληρωτικά από την σφαίρα της εμπορευματικής παραγωγής και να γίνει ξανά δημόσιο αγαθό. Αυτό σημαίνει αγώνα για εθνικοποίηση του ενεργειακού τομέα (εθνικοποίηση της ΔΕΗ και όλων των ιδιωτικών μονάδων) χωρίς αποζημίωση, με εργατικό και λαϊκό έλεγχο. Μόνο ένας εθνικοποιημένος τομέας ενέργειας μπορεί να εξασφαλίσει φτηνό ρεύμα για όλους, αξιοποιώντας τις υπάρχουσες τεχνολογίες με κριτήριο τις κοινωνικές ανάγκες και την περιβαλλοντική ισορροπία.

Αυτό, φυσικά, προϋποθέτει πλήρη απειθαρχία στις ντιρεκτίβες και την πολιτική της ΕΕ, την ίδια την ΕΕ και μια πορεία ρήξης και αποδέσμευσης από αυτή. Αυτός ο πολιτικός στόχος, που ανακύπτει τελικά σε κάθε μικρό ή μεγάλο θέμα, δεν είναι «για το μέλλον» αλλά για το τώρα.

* Ηλεκτρολόγος μηχανικός, ΚΣΕ ΑΝΤΑΡΣΥΑ

Πηγή: **efsyn.gr**